

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

ในการศึกษานี้มีวัตถุประสงค์หลัก 2 ประการคือ 1. เพื่อทราบว่าธุรกิจชุมชนตามโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ในจังหวัดเชียงใหม่ มีความเข้าใจเกี่ยวกับการบันทึกบัญชี การจัดเก็บเอกสารทางการค้า การรายงานข้อมูลทางการค้า การควบคุมภายใน และการตรวจสอบบัญชี เพียงใด 2. เพื่อทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการบันทึกบัญชี การจัดเก็บเอกสารทางการค้า การรายงานข้อมูลทางการค้า การควบคุมภายใน และการตรวจสอบบัญชี

ในการศึกษานี้ ผู้ทำการศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ได้แก่ ข้อมูลทุติยภูมิที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าจากตำรา คู่มือวิชาการ บทความ และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยใช้แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับระบบบัญชี วิธีการบันทึกบัญชี การรายงานทางการเงิน การควบคุมภายใน และการตรวจสอบ

ส่วนข้อมูลปฐมภูมินั้น ได้จากการกำหนดขอบเขตประชากรที่ทำการศึกษา คือ ผู้จัดทำบัญชีหรือผู้มีความรู้ด้านบัญชีของธุรกิจชุมชน ภายใต้โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวนทั้งสิ้น 47 แห่ง สุ่มตัวอย่างจำนวน 40 แห่ง ด้วยเหตุข้อจำกัดแห่งเวลาและความห่างไกลทำให้ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาเพียง 35 แห่ง

วิธีการศึกษาจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยอาศัยแบบสอบถามเป็นแนวทางแบบสอบถามแบ่งได้ 3 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ความเข้าใจเกี่ยวกับการบันทึกบัญชี การจัดเก็บเอกสารทางการค้า การรายงาน ข้อมูลทางการค้า การควบคุมภายใน และการตรวจสอบบัญชี คำถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการบันทึกบัญชี การจัดเก็บเอกสารทางการค้า การรายงานข้อมูลทางการค้า การควบคุมภายใน และการตรวจสอบบัญชี วิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ

การอภิปรายผลการศึกษา

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

จากผู้ตอบแบบสอบถามของธุรกิจชุมชนภายใต้โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 35 แห่ง พบว่าผู้จัดทำบัญชีส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงคิดเป็นร้อยละ 74.3 รองลงมาเป็นเพศชายคิดเป็นร้อยละ 25.7 เป็นผู้มีอายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 42.9 รองลงมาอายุระหว่าง 31-40 ปีและอายุระหว่าง 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.7 อายุระหว่าง 20-30 ปี คิดเป็นร้อยละ

5.7 ผู้จัดทำบัญชีส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 31.4 รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ปวช. คิดเป็นร้อยละ 28.6 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 14.3 อนุปริญญาหรือปวส. คิดเป็นร้อยละ 8.6 และสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 2.8 ผู้จัดทำบัญชีส่วนใหญ่ไม่มีประสบการณ์ด้านบัญชีมาก่อน คิดเป็นร้อยละ 62.9 และมีประสบการณ์ด้านบัญชี คิดเป็นร้อยละ 37.1 ผู้จัดทำบัญชีส่วนใหญ่เคยเข้ารับการอบรมทางบัญชี คิดเป็นร้อยละ 68.6 และไม่เคยเข้ารับการอบรมทางบัญชี คิดเป็นร้อยละ 31.4

ธุรกิจชุมชนส่วนใหญ่ เป็นการรวมกลุ่มที่มีสมาชิกถือหุ้น คิดเป็นร้อยละ 65.7 และเป็นการรวมกลุ่มที่ไม่มีสมาชิกถือหุ้น คิดเป็นร้อยละ 34.3 ช่องทางการจำหน่ายของกลุ่มธุรกิจชุมชน เป็นการวางขายที่กลุ่มชุมชน คิดเป็นร้อยละ 56.1 รองลงมาคือการวางขายที่งานแสดงสินค้า คิดเป็นร้อยละ 28.1 อื่นๆ ได้แก่ การวางขายที่บ้านสมาชิกของกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 12.3 และขายผ่านอินเทอร์เน็ต คิดเป็นร้อยละ 3.5 ลักษณะการขายเป็นขายสด คิดเป็นร้อยละ 49.3 รองลงมาเป็นการฝากขาย คิดเป็นร้อยละ 26.8 และการขายเชื่อ คิดเป็นร้อยละ 23.9

2. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบันทึกบัญชี การจัดเก็บเอกสารทางการค้า การรายงานข้อมูลทาง การค้า การควบคุมภายใน และการตรวจสอบบัญชี

ธุรกิจชุมชนทั้งหมดมีการจัดทำบัญชี บันทึกบัญชีด้วยมือ คิดเป็นร้อยละ 94.3 ส่วนการบันทึกด้วยคอมพิวเตอร์ คิดเป็นร้อยละ 5.7 ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีของธุรกิจชุมชนส่วนใหญ่เป็นเหรียญกษาปณ์และเลขานุการ คิดเป็นร้อยละ 28.6 รองลงมาคือประธาน คิดเป็นร้อยละ 20.0 อื่นๆ เช่น พนักงานบัญชี และญาติของประธาน คิดเป็นร้อยละ 17.0 และรองประธานและคณะกรรมการ คิดเป็นร้อยละ 2.8 ผู้จัดทำบัญชีได้ออกใบเสร็จรับเงินเมื่อที่มีรายรับทุกครั้ง คิดเป็นร้อยละ 48.6 รองลงมาได้ออกเป็นบางครั้ง คิดเป็นร้อยละ 37.1 และไม่เคยออกใบเสร็จรับเงินเลย คิดเป็นร้อยละ 14.3

ผู้จัดทำบัญชีส่วนใหญ่ใช้ใบเสร็จรับเงินเป็นหลักฐานในการบันทึกบัญชี คิดเป็นร้อยละ 64.5 รองลงมาคือใบสำคัญจ่าย คิดเป็นร้อยละ 17.8 อื่นๆ เช่น ใบสั่งซื้อ ใบส่งของ และการจดบันทึกช่วยจำ คิดเป็นร้อยละ 13.3 และใบบันทึกเวลาทำงาน คิดเป็นร้อยละ 4.4 ผู้จัดทำบัญชีส่วนใหญ่มีการจดบันทึกรับ-จ่ายสินค้า คิดเป็นร้อยละ 85.7 และไม่มีการจดบันทึก คิดเป็นร้อยละ 14.3 ผู้จัดทำบัญชีใช้สมุดบัญชีรายรับ คิดเป็นร้อยละ 44.3 รองลงมาได้แก่ สมุดบัญชีรายจ่าย คิดเป็นร้อยละ 41.8 อื่นๆ เช่น สมุดจดบันทึกความจำ ซึ่งรวมอยู่ในเล่มเดียวกันกับสมุดบัญชี คิดเป็นร้อยละ 6.3 ใช้สมุดบันทึกเกี่ยวกับลูกหนี้ คิดเป็นร้อยละ 5.1 และใช้สมุดบันทึกชั่วโมงการทำงานของสมาชิก คิดเป็นร้อยละ 2.5 ผู้จัดทำบัญชีส่วนใหญ่บันทึกบัญชีทุกครั้งที่มีรายการเกิดขึ้น คิดเป็นร้อยละ 57.2 รองลงมาบันทึกสัปดาห์ละครั้ง คิดเป็นร้อยละ 20.0 อื่นๆ เช่น บันทึกเมื่อต้องการทราบผลการดำเนินงาน คิดเป็นร้อยละ 17.1 และบันทึกเดือนละครั้ง คิดเป็นร้อยละ 5.7

การจัดเก็บเอกสารของผู้จัดทำบัญชีส่วนใหญ่เก็บโดย เก็บเอกสารทุกอย่างรวมกันในแฟ้มคิด เป็นร้อยละ 57.1 แยกเอกสารรับ และเอกสารจ่าย อย่างละ 1 แฟ้ม คิดเป็นร้อยละ 28.6 และเก็บทุกอย่าง รวมกันในกล่อง คิดเป็นร้อยละ 14.3 มีการคัดแยกเอกสารเพื่อจัดเก็บเฉพาะของกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 91.4 และมีการเก็บรวมเอกสารของกลุ่มอื่นอยู่ด้วย คิดเป็นร้อยละ 8.6

กลุ่มธุรกิจชุมชน ส่วนใหญ่ไม่มีการจัดทำรายงานทางการเงิน โดยคิดเป็นร้อยละ 60.0 และมีการจัดทำรายงานทางการเงินร้อยละ 40.0 พบว่าผู้จัดทำบัญชี ส่วนใหญ่มีการรวบรวมข้อมูลทางบัญชี ทุกเดือน คิดเป็นร้อยละ 65.7 อื่นๆ เช่น ไม่สามารถกำหนดเวลาได้ จัดทำก็ต่อเมื่อต้องการทราบผลการ ดำเนินงาน คิดเป็นร้อยละ 22.9 จัดทำทุกปี คิดเป็นร้อยละ 8.6 และจัดทำทุกอาทิตย์ คิดเป็น ร้อยละ 2.8 ผู้จัดทำบัญชีส่วนใหญ่มีการใช้ข้อมูลจากรายงานทางบัญชี เพื่อให้ทราบยอดจำหน่าย คิดเป็นร้อยละ 85.7 และไม่ใช้ข้อมูลจากรายงานคิดเป็นร้อยละ 14.3 และใช้ข้อมูลจากรายงานเพื่อให้ทราบต้นทุนการ ผลิต คิดเป็นร้อยละ 82.9 และไม่ใช้ข้อมูลจากรายงานคิดเป็นร้อยละ 17.1

ในการจัดทำบัญชีส่วนใหญ่ได้รับการตรวจสอบ คิดเป็นร้อยละ 60.0 และไม่มีการตรวจสอบ การจัดทำบัญชี คิดเป็นร้อยละ 40.0 และมีการตรวจนับสินค้าคงเหลือ คิดเป็นร้อยละ 71.4 และไม่มีการ ตรวจนับสินค้าคงเหลือ คิดเป็นร้อยละ 28.6

3. ปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการบันทึกบัญชี การจัดเก็บเอกสารทางการค้า การรายงานข้อมูล ทาง การค้า การควบคุมภายใน และการตรวจสอบบัญชี

จากแบบสอบถามแบบปลายเปิด พบว่าปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการบันทึกบัญชี เนื่องจากการ ไม่มีความรู้ในด้านบัญชี จำนวน 28 ราย คิดเป็นร้อยละ 62.2 ปัญหาของการไม่ให้ความสำคัญของ ข้อมูลทางบัญชี จากผู้นำกลุ่ม และสมาชิกของกลุ่ม จำนวน 12 ราย คิดเป็นร้อยละ 26.7 และอื่นๆ เช่น ปัญหาเรื่องการไม่ให้ความร่วมมือในการจัดทำบัญชี ในเรื่องของการขอเอกสารหลักฐานในการบันทึก บัญชี จำนวน 5 ราย คิดเป็นร้อยละ 11.1

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ต้องการให้หน่วยงานของรัฐบาลมีมาตรการช่วยเหลือในการ บันทึกบัญชีคือ จัดให้มีบุคลากรมาให้ความรู้ในการบันทึกบัญชี ประโยชน์ของการบันทึกบัญชี การใช้ ประโยชน์จากงบการเงิน ตลอดจนการป้องกันการทุจริตการนำเงินของกลุ่มมาใช้ ซึ่งผู้ตอบ แบบสอบถามส่วนใหญ่เคยเข้ารับการอบรมจากหน่วยงานของรัฐบาลแล้ว คิดเป็นร้อยละ 68.6 แต่ ต้องการให้วิทยากรมาติดตามและประเมินผลในการจัดทำบัญชีของกลุ่มเพื่อจะได้พัฒนาการจัดทำบัญชี ให้ได้มาตรฐาน และใช้ประโยชน์ได้มากขึ้น

ข้อค้นพบ

1. ในการบันทึกบัญชีของธุรกิจชุมชน ผู้จัดทำบัญชีไม่เคยออกใบเสร็จรับเงิน คิดเป็นร้อยละ 14.3 ผู้จัดทำบัญชีบันทึกบัญชีเดือนละครั้ง คิดเป็นร้อยละ 5.7
2. การจัดเก็บเอกสารเก็บรวมกันกับกลุ่มอื่น คิดเป็นร้อยละ 14.3 และจัดเก็บเอกสารรวมกันในกล่อง
3. มีการจัดทำรายงานทางการเงิน เพียงร้อยละ 40.0 และไม่ใช้รายงานในการตัดสินใจเชิงบริหาร คิดเป็นร้อยละ 17.1
4. ไม่มีการตรวจนับสินค้าคงเหลือ คิดเป็นร้อยละ 28.6 ในการจัดทำบัญชีไม่มีการตรวจสอบจากภายในและภายนอก คิดเป็นร้อยละ 40.0
5. มีการบันทึกบัญชีด้วยระบบคอมพิวเตอร์ คิดเป็นร้อยละ 5.7

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรมีการออกใบเสร็จรับเงินทุกครั้งเมื่อมีรายรับ เพราะเป็นเอกสารที่สามารถตรวจสอบความถูกต้องของจำนวนเงิน ที่บันทึกบัญชี ทั้งยังสามารถป้องกันการทุจริตได้
2. ควรมีการบันทึกบัญชีทันทีที่มีรายการเกิดขึ้น ถ้าบันทึกทันทีไม่ได้ก็ไม่ควรเกิน 1 สัปดาห์เพื่อ ทราบข้อมูลที่ทันต่อเหตุการณ์ และป้องกันการลืมบันทึกบัญชี
3. ในการจัดเก็บเอกสารควรคัดแยกเอกสารที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ และควรจัดเก็บในลักษณะที่สามารถค้นหาเอกสารหลักฐานได้อย่างสะดวก
4. ควรมีการจัดทำรายงานทางการเงิน และนำข้อมูลที่ได้จากรายงานเพื่อการตัดสินใจ หรือเพื่อแก้ไขข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้น ได้จากการบันทึกบัญชี และควรมีการประมาณการต่างๆ เช่น ยอดขาย เพื่อวางแผนในการผลิตสินค้าให้เพียงพอกับความต้องการของตลาด
5. ควรมีการตรวจสอบจากบุคคลภายในและภายนอกธุรกิจ เพื่อแก้ไขข้อผิดพลาดจากการบันทึกบัญชีและป้องกันการทุจริตที่อาจเกิดขึ้นได้
6. ปัจจุบันกรมพัฒนาธุรกิจการค้ามีการส่งเสริมให้ใช้เทคโนโลยีเพื่ออำนวยความสะดวกในการจัดทำบัญชี นอกจากนี้การใช้คอมพิวเตอร์เพื่อรับการสั่งซื้อก็เป็นช่องทางการตลาดอีกทางหนึ่งที่สามารถขยายตลาดสู่ต่างประเทศได้
7. ภาครัฐควรช่วยเหลือ และส่งเสริมด้านบัญชีโดยส่งเจ้าหน้าที่เข้าไปฝึกอบรมการบัญชีขั้นพื้นฐานแก่กลุ่มธุรกิจชุมชน ทั้งด้านการบันทึกบัญชี ประโยชน์และความสำคัญของบัญชี พร้อมทั้งติดตามและประเมินผลผู้เข้ารับการอบรมอย่างใกล้ชิด นอกจากนี้ควรมีหน่วยงานที่สร้าง โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับบันทึกบัญชีอย่างง่าย ให้กับกลุ่มธุรกิจชุมชน ได้ปฏิบัติอย่างเป็นระบบเดียวกัน